

СЕКЦІЯ 3.
ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА ДЕРЖАВИ
ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ТА
ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

ЗАХАРЧЕНКО Андрій

*професор кафедри господарсько-правових дисциплін та економічної безпеки
факультету № 4 Донецького державного університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор*

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗРОБЛЕННЯ ТА
РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ**

Одним з пріоритетних завдань Української держави у сфері економіки на сучасному етапі визначено продовження реформи управління державною власністю, що охоплює імплементацію у національне законодавство рекомендацій Організації економічного співробітництва та розвитку з питань корпоративного управління у державному секторі економіки.

В межах цієї реформи 22 лютого 2024 р. прийнято Закон України № 3587-ІХ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення корпоративного управління» [1].

Зазначений Закон містить низку новел, в тому числі передбачає необхідність затвердження на урядовому рівні Політики державної власності – базового документу, який має визначати стратегічні орієнтири стосовно управління господарською діяльністю у державному секторі економіки та здійснення прав держави як власника.

Відповідні положення Закону загалом заслуговують схвальної оцінки, але разом з тим низка аспектів щодо розроблення та реалізації Політики державної власності потребують уточнення та додаткової нормативно-правової регламентації.

Різні питання правового забезпечення організації та здійснення господарської діяльності у державному секторі економіки розглядалися у наукових працях А.Г. Бобкової, О.А. Беяневич, Г.М. Будурової, О.М. Вінник, Р.А. Джабраїлова, О.Р. Кібенко, О.П. Подцерковного, В.А. Устименка, і інших авторів. Однак, проблемні аспекти розроблення та реалізації Політики державної власності поки що не отримали достатньої уваги з боку науковців.

Вищенаведене свідчить про актуальність заявленої теми та доцільність її дослідження з метою обґрунтування відповідних пропозицій.

Аналіз положень Закону № 3587-ІХ, в яких йдеться про затвердження Політики державної власності, вказує на те, що вони базуються на врахуванні

Керівних принципів ОЕСР щодо корпоративного врядування на підприємствах державної форми власності. Цим документом рекомендовано, що держава має сформулювати політику власності, яка, зокрема, має визначати функцію держави в структурі управління державними підприємствами, а також

відповідні функції та обов'язки державних структур, залучених до реалізації політики власності. Політика власності в ідеалі повинна отримати формат стислою, ухваленого на високому рівні документа [2].

Водночас вбачається, що наразі в цьому Законі недостатньо чітко закріплено вимоги до змісту Політики державної власності. Зокрема, це стосується положень, згідно з якими Політика державної власності визначає «загальні принципи щодо таких питань: ...керівні принципи щодо реалізації прав держави як власника державних унітарних підприємств та корпоративних прав держави у господарських товариствах; ... принципи організації управління державним майном та діяльністю державних унітарних підприємств...».

У зв'язку з цим спадає на думку, що така вимога про визначення «принципів стосовно принципів» є надто розпливчастою.

Привертає увагу й певна неузгодженість законодавчих положень з аналізованого питання. Зокрема, згідно з пунктом 4 ч. 1 ст. 11-6 Закону України «Про управління об'єктами державної власності» Політика державної власності має визначати критерії обов'язковості утворення наглядової ради у державних унітарних підприємствах та господарських товариствах, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі.

Водночас із змісту пункту 16-1 ч. 2 ст. 5 цього ж Закону випливає, що такі критерії мають затверджуватися Кабінетом Міністрів України у вигляді окремого документа [3].

Згідно з пунктом 8 Прикінцевих та перехідних положень Закону № 3587-ІХ Кабінету Міністрів України доручено у шестимісячний строк з дня набрання чинності цим Законом прийняти нормативно-правові акти, необхідні для реалізації цього Закону, включаючи Політику державної власності. Вказаний шестимісячний строк сплинув у вересні поточного року, але попри вимогам Закону такий документ дотепер не затверджено.

3 жовтня цього року на офіційному вебсайті Міністерства економіки України опубліковано повідомлення про те, що це Міністерство презентувало проект Політики державної власності, який розробляли разом з міжнародними партнерами.

На презентацію запросили представників центральних органів влади та державних компаній. Проект документа направлено на погодження органам влади [4].

Між тим текст вищевказаного проекту дотепер не оприлюднено, що не узгоджується з вимогами ч. 1 ст. 11-6 Закону України «Про управління об'єктами державної власності», згідно з якими під час розроблення проекту Політики державної власності, а також під час регулярного її перегляду проводяться обов'язкові консультації з громадськістю. Так само не враховано й Керівні принципи ОЕСР, за якими в процесі формування й оновлення політики державної власності рекомендовано проводити широкі консультації з представниками приватного сектору, включно з інвесторами та постачальниками послуг на ринку, а також з представниками профспілок.

Цією ж статтею Закону обумовлено, що Кабінет Міністрів України регулярно, не менше одного разу на п'ять років, переглядає Політику державної

власності.

Водночас викликає застереження той факт, що на рівні законодавства наразі не визначено порядок такого перегляду. Так само не передбачено необхідність та порядок проведення моніторингу реалізації затвердженої

Політики державної власності, у зв'язку з чим постає питання стосовно відстеження її результативності.

Викладене вище дає підстави для висновку про доцільність доопрацювання правової основи щодо Політики державної власності шляхом:

1) уточнення положень ч. 1 ст. 11-6 Закону України «Про управління об'єктами державної власності», що встановлюють вимоги до змісту Політики державної власності;

2) закріплення у статті 5 цього Закону повноважень Кабінету Міністрів України стосовно затвердження Порядку розроблення та перегляду Політики державної власності, моніторингу стану її реалізації;

3) підготовки та затвердження пропонованого Порядку, в тому числі закріплення у ньому вимоги щодо обов'язкового оприлюднення проекту Політики державної власності і проекту змін до неї на офіційному вебсайті центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері управління об'єктами державної власності з метою одержання зауважень і пропозицій від фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань.

Врачування наведених пропозицій сприятиме підвищенню прозорості в розробці та реалізації державної політики у сфері управління об'єктами державної власності як однієї з важливих складових забезпечення розвитку економічної системи держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення корпоративного управління: Закон України від 22 лютого 2024 р. № 3587-IX. Офіційний вісник України. 2024. № 26. Ст. 38.

2. Керівні принципи ОЕСР щодо корпоративного врядування на підприємствах державної форми власності. URL: https://www.oecd.org/uk/publications/2015_9789264312906-uk.html.

3. Про управління об'єктами державної власності: Закон України від 21 вересня 2006 р. № 185-V. (Із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16#Text>.

4. Міністерство економіки презентувало проект Політики держвласності органам влади та держкомпаніям. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=09c3c792-7f34-44a0-84bd-858c0aca4990&title=MinisterstvoEkonomikiPrezentovaloProktPolitikiDerzhvlasnostiOrganamVladiTaDerzhkompaniiam>.